„ЗАСТАВА“ излази редовно: средом, петком и недељом на целом табаку, а уторком на по табака.

ЦЕНА ЈЕ
за Аустро-Угарску:
на целу годину . . . . . 14 ф. — н.
на по године . . . . . 7 ф. — н.
на четврт године . . . . . 3 ф. 50 н.
на 1 месец . . . . . 1 ф. 20 н.

За Србију
на годину 32 дин., на по године 16 дин., на четврт године 8 динара.

ЗАСТАВА.

За ОГЛАСЕ плаћа се по 6 новч. од сваке врсте оваких ситних слова; за жиг се плаћа по 30 новч. сваки пут.

ДОПИСИ шаљу се уредништву, а претплата и огласи администрацији „ЗАСТАВЕ“

Уредништво и администрација „Заставе“ налази се у кући г. Бирлија у лебарској улици.

НЕПЛАТЕНА ПИСМА не примају се.

РУКОПИСЕ не враћамо.

Поједини бројеви стају 10 новч.

лист целокупне српске народне слободоумне странке.

БРОЈ 162. У НОВОМ САДУ У ПЕТАК 25. ОКТОБРА 1891. ГОДИНА XXVI.

ГЛАВНИ УРЕДНИК: СТЕВАН ЈОВИЋ. | ВЛАСНИК: СЛАВКО СВЕТ. МИЛЕТИЋ. | ОДГОВОРНИ УРЕДНИК: АНДРИЈА ПЛАВШИЋ.

НАШЕ СВЕШТЕНСТВО.

(О предлогу јединственога статута.)

При крају деветнајстога века дочекасмо ми православни Срби чудо једно, коме смо се најмање надали. Онај елеменат у нашем народу, који је увек био први, а по каткада и једини на обрану народних светиња и народних права; онај елеменат, који имаде непроцењивих заслуга, што наш народ није клонуо у низу многих година и векова уз велике муке и невоље — наше свештенство, мораће да малакше, мораће да клоне, ако се започето кобно дело и крају приведе.

Злогласно најновије недоношче патријарха Георгија и жалосне му дружине, „јединствени статут“, који је израдио саборски одбор, а овај ће га дати на преглед одбору петнајсторице, те синоду и на покон сабору, одређује да 25 посланика свештеничкога реда бирају сами свештеници засебно, без утицаја световног елемента. — Изборни ред за наш народно-црквени сабор, потврђен од цара и краља највишим решкриптом од 29. маја 1871. год., противно је одређивао. §. 1. каже: „За српски нар. црквени сабор бирају свештенички и световни бирачи православне цркве у опсегу митрополије и патријаршије српске заједно 25 особа свештеничког, а 50 особа световног реда.“

„Јединствени статут“ одређује још, да је председник црквене скупштине и црквене општине мјесни парох, а где имаде више пароха, то место мора да заузме најстарији по посвећењу. Парохијске администраторе и капелане намешта и креће својевољно конзисторија. Код избора парохијских свештеника, конзисторија одређује, који ће бити парох, јер она кандидира тројицу на упражњено место, те пресуђује и правилност избора и потврђује или одбаци изабрано лице.

Промотримо добро све те нове одредбе, завиримо боље у тај „јединствени статут“, где се говори о нашем свештенству, па ћемо опазити једну нит, која се провлачи од најпростијег свештеника, кроз све слојеве до патријарха, а ту нит држи у својим рукама мађарско министарство. Као што је год некада било код старих Германа феудално уређење, којим је читав народ био везан за краља, те је овај радио, шта је хтео, тако видимо сада, да се у нашу автономију увлачи то исто зло, да ће до скоро — ако се поприми „јединствени статут“ — читава наша црквена самоуправа бити са свим у рукама оних људи, који су увек гледали, да нам што год одузму, а да нам ништа не даду. Ми се више не ћемо моћи позивати на наше уредбе и привилегије, на наша права и законе, јер тога не ћемо имати, свега ће нам нестати, све ће нам закопати „јединствени статут“, па ћемо морати да гледамо сопственим очима, како нам пропаде оно, за што се наши оци и дедови бориште, само да добију.

По овим уредбама о нашем свештеничком сталежу, јасно се види, да је саборскоме одбору била брига, да свештенство одели од народа, да га направи независним од народа, а зависним од оних људи, који ће скрхати врат нашој автономији. Бирање свештеника у сабор од самих свештеника, уваћа касте, које су опасне по нашу цркву и автономију. На тај начин не ће се настојати, да у сабор уђу бољи и интелигентнији наши свештеници, него само они, који ће умети и хтети да играју онако, како им старији буду свирали. Ти свештеници не ће моћи ни смети, да се заузимају за народно добро, за школе и за цркве, него ће морати да раде онако, како им буде заповеђено. Па држећи се строго парламентаризма, свештеник изабран од самих свештеника није представник народа, јер бираче свештенике није послао народ, нити им је дао право, да бирају свога посланика.

Колико је кобно и штетно наређење, да пароха бира народ само између оних кандидата, које му постави конзисторија, пак ова да не потврђује избор, док год није изабран онај, кога она хоће — о томе би било и сувишно да говоримо. И тај тако изабрани свештеник мора да буде и председником црквене скупштине и црквене општине! Дакле онога, кога народ својим крвавим жуљевима мора да брани и храни, који би морао да буде добар пастир своме стаду, тога човека народ не сме да бира по својој вољи, него по вољи оних, који опет раде по наредби и напутку својих господара.

Ту ће да пукне провалија између народа и његовог свештенства! Народ и свештенство, који су до сад сачињавали једну душу у два тела, мораће да се растану, јер ће један другога презирати. Силом наметнути свештеник не ће никада моћи да добије народно поверење, јер ће народ увек у њему гледати неког наметгосподара, а такове господаре наш народ најмање воли. Слово божје, које ће кроз свештеникова уста да се чује, не ће оплемењавати, не ће облагороћавати душу народа, јер ту реч, то слово не изговара народни избраник, не изговара онај, кога народ хоће да имаде за свога пастира.

Ми смо тврдо уверени, да ове нове одредбе „јединственог статута“ не одобрава већи део нашега свештенства. Свесни и поштени чланови нашега свештенства морају да жале, што душмани српскога народа хоће да их раставе од њиховога стада, коме су они увек били најбољи и најискренији пријатељи и саветници. Расцеп, који ће да настане између свештенства и народа, имаће тешких последица, због којих ће се многи и многи пре или после тешко покајати, али то ће бити тек онда, када буде разрован и уништен темељ нашој народно-црквеној автономији, то ће бити касно! По новим уредбама наш ће народ бити још незадовољнији са својим црквеним установама, него што је до сада био. И до сада смо више пута гледали, где је наш народ у нашој патријаршији, незадовољан наметима своје народно-црквене автономије, тражи уточишта тамо, где га лукави иноверци маме. И до сад су римски фратри и попови ловили рибу у мутној води, те многе незадовољне чланове нашега народа превађали у римску или унијатску веру. И до сада је отето нашој цркви много стада, и то само за то, што је то стадо било незадовољно. А шта ли ће бити од сада? Како ће наш народ да се приљуби својој цркви и своме свештенству, када ово свештенство није више онаково, каково је било пре „јединственог статута“? Хоће ли наш народ и у напред жртвовати и себе и своје имање за цркву православну и за православно свештенство, када он не ће имати никаковог уплива у уређивању и управљању своје автономије? Па какова ће напокон да изгледа та наша автономија, којом ми не ћемо управљати, за коју ћемо морати само да плаћамо?..

Одредбе „јединственога статута“ тако су назадне, тако су опасне и пагубне по нашу автономију, да ми не можемо да замислимо сабора српскога, који би их могао примити. И најпокваренији и најразвратнији Србин, када дође судбоносни час, где ће се решавати о судбини наше народно-црквене автономије, морао би да се сети народа свога, морао би да се опомене оних мука и невоља, које су наши дедови претрпели, да нам очувају непокварену и чисту веру, те се надамо, да се „јединствени статут“ не ће примити. А ако се нађе српских синова, који су се толико заборавили, да хоће да униште на тако недостојан начин нашу автономију, српски народ мора да устане, мора да прокуне те своје издајице, па да у својој средини потражи људе, који ће и живот свој да даду на олтар среће и напретка народа српскога.

Она господа, која се само лицемерним и недостојним путем дочепаше првих части у нашој автономији; којој ништа није било недозвољено, само да могу да управљају црквом народа свога; која припраде гроб нашој автономији са својим „јединственим статутом“: нека се сете речи Господа Бога: „И ти, Капернауме, који си се до небеса подигао, до пакла ћеш пропасти!“

М—С.

Недељни одмор.

Тек што је протекло три месеца од времена како је ступио у живот „Закон о недељном одмору“. И за то кратко време стекла се читава хрпа споменица, молбеница, жалби и протеста на столу министра трговине г. Баропа. У почетку кад је ступио закон у живот, хтела је чивутска омладина да затрпа министра својим споменицама благодарности и овацијама, које су сваком даном приликом чињене. Али кад се затра млађане крви чивутске омладине мало утишала, онда су почели Чивути трговци да се дижу против недељног одмора. Прво је коло повела марошвашархељска трговачко-занатлијска комора (треба знати да у тим коморама седе сами Чивути) која је одправила молбу министру трговине, у којој иште, да могу они трговци што поред других предмета продају дуван, и недељом држати отворене трговине. Тој молби придружила се и ђурска комора, и још иште да могу пекари у недељу у вече око 10 сати почети свој посао. А трговци да могу једну недељу пре вашара имати отворене дућане ради намештања робе. Сегединска комора иште да могу оне радње, које се оснивају на извесним правилима, као банке, шпаркасе и др. заводи, своје особље и недељом после подне у послу употребити. Арадска комора тражи, да сви дућани до подне буду отворени Пештански „грађанери“ држали су збор и закључили, да иште да им се допусти недељом отворене дућане држати. У „Кауфмансхале“ у Пе-

ЛИСТАК.

ЈЕДАН ДАН У БАРАЊИ!

(Успомена с пута.)

У „Рац-Титошу“ сам изишао из жељезничког влака, те дошао до мете свога пута. Одавде кроз винограде немам ни добар сат пешачити, па сам у кући мога стара пријатеља. Није ми трудно пешачити, а особито кроз предео, у ком ти свака стопа земље буди успомене из детињства. Једна једина колеба, један камен, па ком си у берби седио, кадар те је задржати неко време, па те ставити у стање пријатног уживања своје младости Кадар је поновити све преставе из детињства. Онда ти се свали туга на срце, кад помислиш, да је са овога места Србин потиснут, а из оне колебе тамо провирује „Шваба“ и мерка, да ли ћеш узабрати који гроздић. Залуд се обазиреш, да сада, на том парчету винограда чујеш звуке свог милог језика — „Шваба“ не пева. Она лепа, црноока Анка, што је онда пударила, те сваки час у песми: „Аој драги име моје“ дозивала своје мило и драго — сада је негде у Славонији. Остала им је још нека пата од свега овде; тамо купише кућицу и парче земље, те животаре. Ни стари Аршањ, ни они висоравни засађени виновом лозом, ни оне узке долине са бујном, дебелом и сочном травом, ни оне плаве банске планине, ни Мечек, ни печварски брегови, ни плахо Дунаво — једном речи цео тај рај не весели те и ти уздишеш: Барањо! Барањо! бар да ниси тако лепа! Рекох један сат хода! Али овако путујући треба ми и три. Ево ме у средини винограда. Тамо, међу ластаром се нешто шарени. Застадах чисто не верујући. Јест! То су звуци, који ми се из душе извлаче. Пева то српска дева, чупкајући ластар: „Још двадесет и два дана, шири драги беле руке — твоја сам“. Певај дево! певај! Проћи ће и та двадесет и два дана; па нека ти Бог благослови твоју љубав, да обдариш твоју Барању са два три сокола. По грудима ми се осу миље, а поглед ми се оте Ђунтиру. Ваздух тамо трепери више тог св. места, а мени се поче врсти по глави мисао: е, доста се овде, у оваким приликама и држасмо. Оном месту имамо доста захвалити. Оно је замењивало: владику, учитеље, свештенике — па ће замењивати, буде ли среће, и надаље... ма да је већ време, да ту замену прихвати ко други... Сунце је већ било на заходу, када сам се за вечером одмарао са својим пријатељем — свештеником и измењивао мисли. Уморан пођох раније на одмор. Уз жељу добру — ноћнице рече ми пријатељ, да ће у јутру рано у Т. коју парохију он администрира. Позвао је и мене. Позиву сам се радо одазвао, тим више, што у Т. још нисам био.

У пола четир већ бејасмо на ногама. Чист, горски ваздух нас је расанио. Премда се још није разданило, ипак се могао назрети кроз онај беличаст вео од сребрнасте магле овај красни предео. Цео крај од Мувачког поља на овамо Печвару, Печују и Шиклушу лежи на висоравну, који је начичкан високим бреговима, брежуљцима и хумкама. На коју год страну погледаш, прави рај. Тамо пшеница бјелица, тамо грозни виногради са подрумима, који изгледају као лабудови. Тамо кукуруз, овде паша, тамо доља, овде брег и све то некако чисто и уређено изгледа. — А стари Аршањ подигао своју седу главурду и вечно посматра све ово, као да је он то све уредио!! Некако чудновато долази човеку у души, кад помисли на опу компактну већину српског народа овде за време Штиљановића. А сада?! Па и ово звоно, што ево позива Т—ане у свету богомољу, некако ти тужан одјек буди у души. Као да јеца — и ја се не могах уздржати, а да не запитам пријатеља: Зар је Српство овде збиља изгубљено?!

„Изгубљено! Изгубљено! Како можеш и ти тако шта говорити? Истина, оно је у неколико потиснуто од Немаца, чему се није чудити. Ови, не само да потискоше Србе, већ још већма Мађаре. Само господа мађарска неће то да виде, само нека Србин тоне, а сваки други, па ма био прин ђаво, нека плива. Мисле, у њи-хову ће матицу. Немци имају своје школе, Срби не. С тога, није чудо, ако су ови нанели Србину материјалну штету. Само би нам требале школе и опет школе и ништа друго, па ће се Српство овде држати дуго и дуго. У којим местима постоји добро уређена школа, ту ти Српство напредује у сваком погледу. Посед се удвостручио, народ бројно напредује. Овде се живило без рачуна. Нови дух је почео светом провејавати. Једна кравица, меровчић жита, коњ, прасе — то је Србину изгледало пре ништа. Немац другчије. Дочепа ли се само ма и најмањег предмета, који му Србин будзашто уступа — купује; то му је у крви, а због тога, увуче се некому крв продавање, а то бива са неспособнијим...

Где је од двадесет година школа, ту Србин купује од Швабе. Видиш, дакле, место да кукамо, треба да прегнемо, да му створимо школу, па да нас види Бог! А да ли је то вредно учинити за 15.000 Барањаца?! Шта они вреде?! — Ево, шта вреде. Поред тих петнајст хиљада Барањаца, четрдесет хиљада Шваба и Мађара говоре српски. Петнајст хиљада Раца-Шокаца челиче се. Елем 70.000 душа вреде 15.000 Барањаца.

— Школе, школе! Тешко је ту, брате, уредити школе голих руку. Општине мале, те неће нигда бити у стању плаћати свршена учитеља. Држава... она је већ прорачунала и дан,

шти, поднешен је био предлог главној скупштини, да се сазове земаљски збор угарских трговаца, и на том збору да се донесе закључак о укидању недељног одмора. А пештанска комора изаслала је у новије доба депутацију министру, која иште да трговине недељом до подне остану отворене, а после подне без разлике да су све затворене.

Ово је само кратак извод једног дела незадовољних трговаца, који се до сад жалише министру против недељног одмора Али у правом смислу дигла се читава хајка те из дана у дан, обијају прагове министарства, поднашајући жалбе, из којих извире свуд једна и иста тенденција, а та је: да се Чивути сложили да оборе хришћанску светковину недеље, и да опет по врате стари неред, ком су они увек били највећи пријатељи, јер се у мутној води може боље ловити.

Наше законодавство тежило је увек да од Угарске створи у ширем смислу модерно уставну државу, која има све услове за успешан развитак. Из тих мотива потекао је и закон о недељном одмору, што су наши државници хтели, да се угарска и на том пољу изједначи, са напредним државама. Али морамо признати г. Барошу, да је био врло добро расположен према Чивутима, кад је градио наредбу о извађању закона о недељном одмору. Исти закон поделио је на VI. оделења у 57 тачака, само за то, што је хтео да угоди богу и људима, Чивутима и хришћанству, управо хтео је њиме да задовољи народ и прометнике, а особито Чивуте. Али на жалост, та је наредба промашила своју цел, што се најбоље види из до сад поднешених протеста.

Недељни одмор треба да је у подпуном смислу одмор свију раденика, да је општи светац народа сваке хришћанске државе без разлике вере и народности. Недеља треба да је посвећена религиозном и душевном уживању људском, да сваки човек може барем један дан недељно, ослобођен тешких брига, дахнути слободно душом, да се може одморити и освежити, како би сутра дан могао с новом снагом одпочети свој посао, и дурашним одмором лакше савладати тешкоће што се појављују у борби живота. То је права смисао недељног одмора, и то треба да се и извршава, јер где је народ непрестано оптерећен бригом, и радом, тамо се нествараји идеали нити ту има здравих мисли, а где тога нема, ту је народни дух закржљавио и таки народи нису способни за културу.

Културни живот једне државе не зависи само од подигнутих академија, универзитета и других факултета, већ она мора имати поред тих просветних завода, још и добро развијену индустрију и трговину. А да може те гране народне привреде подићи на степен потпуног савршенства, то мора пре свега имати добро образоване, стручне факторе од којих зависи развитак тих грана. Мора имати носиоце напредних мисли, које се само у слободи рађају. Народни геније не силази тамо, где влада стега и окови, па ма ти окови били од злата или од гвожђа, они имају увек једну и истоветну цел, да спутавају природни ток развитка и слободне мисли, а људство да подчине ропској служби несавесних грабљивица. Што важи за људство у опште, то важи и за поједине слојеве његове, па и за трговца и занатлију, коме је тако исто нуждан одмор као и књижевнику или песнику, који кад заморе своје мисли, повуку се у пољану, да у чистом зраку међу мирисавим пољским цвећем, или у шумској свежој хладовини, потраже нове хране полету свога духа. Тако исто и прометници имају своје идеје, који су испреплетани односајима целог света, те је и за њих нужно да имају једно извесно време, које ће посветити свом душевном уживању, да се одморе и освеже своје заморене мисли, које очекује тешки позив: као отца, мужа, грађана и човека, који је дужан да поради и на општој ствари, која се односи на срећу и напредак свеколиког човечанства. А као стручњак да припомогне да се изнађе начин, који ће дићи нашу трговину и занатлијство бар приближно, на онај степен савременог напретка, на ком стоје код других народа.

Слобода је узвишени појам људски. За њу је проливено до сад читаво море људске крви у ратовима и устанцима при ослобођењу од ропског ига. Ал да слобода буде корисна по народ, то не сме она бити помешана разноврсним варљивим средствима што одводе лаковерни свет странпутицом живота: као закон о недељном одмору, што с једне стране даје раденицима цео дан; а трговцима три четврти дана одмора, а с друге стране оставио им је онај клизав пут, што младеж води разврратном животу. Оставио им је недељом отворене кафане и бирцуве, да тамо проводе дане недељног одмора, да тамо тону у глибу људске покварености, место да се усавршавају у науци и врлинама. Зар то није сушта противност оне племените мисли, на којој је заснован закон о недељном одмору?!!

Тек је три месеца протекло од времена како је закон о недељном одмору ступио у живот, и за то кратко време показало је искуство, да је наредба министра трговине, издана т. г. под бр. 37892. у погледу извађања закона о недељном одмору починила више зла, него добра. Тај разлог покренуо је и нас, да се путем „Заставе“, као заступника српске мисли, изразимо противу споменуте министарске наредбе, са жељом, да је министарство измене у напредном духу, те да уведе недељни одмор код нас онако, као што је уведен у Енглеској, Француској, Немачкој а у новије доба и у Србији. Државу не сме увек руководити заслепљена корист, она је дужна да предњачи светлим примером свом грађанству, — јер кад држава себи то право задржава, да може и недељом употребљавати свој монопол продавања штетоносне биљке, што се зове дуван, онда није чудо, што и Чивути, руковођени тим примером, траже, да могу поред дувана продавати недељом и другу робу, а дућане, и противу закона држати отворене.

Срби трговци и занатлије очекују, према до сад показаном резултату, да ће министар трговине у интересу општег добра, своју штетну наредбу о извађању закона о недељном одмору заменути другом кориснијом наредбом, која ће у опште забранити недељни рад. У погледу изузетака оних послова, који се не могу прекидати, нек се установе стручне комисије у варошима за вароши, а у среховима за села; које ће по налогу власти испитати на лицу места молитељеве разлоге, може ли се посао прекидати или не може, и докле ће он трајати, о чему ће поднети своје мишлење, власти а ова министарству на потврду. Министарство нека у главном обележи оне струке којих се послови не могу прекидати. А локалне комисије имале би о том свој суд донети: колико ће се и како дуго у ком занимању радити, јер оне боље познају своје месне прилике, па неће допустити да се и тамо недељом ради, где није баш преко нужно. По одобрењу поднешене молбе министарству имала би власт саставити о том записник колико ће у дотичном послу сваке периоде недељни рад трајати, што ће имати обвезну моћ како за послодавца, тако исто за раденике.

При донашању наредбе о недељном одмору имала би се узети у обзир исплата надничара, који суботом у вече добијају исплаћену недељну зараду, те тако у недељу не би могли купити што им је нужно за живот. Да се та неприлика избегне, може се установити, да се исплата има обавити петком у вече, и онда би радник у суботу могао себи све прибавити што му је преко недеље потребно

XIII. зак. чл. од 1891. г. §. 2 гласи: „Недељни одмор почиње најдоцније у недељу око 6 сахати из јутра, и од почетка наступања рачунајући траје 24 сахата најмање. После дана одмора траје до 6 сахати у јутру.“

Нека се овај §. закона строго извршава па ће бити сви хришћани задовољни. А Чивути кад једном прорачунају да чине $^{1}/_{1000}$ део целокупних становника ове државе, они ће онда погнути главу и казати, „сила бога не моли“. **Ж. Б.**

Поглед по свету.

— Јуче положили су оба новоименована угарска архијепископа свечану fidei professio код бечке папинске нунцијатуре. Кнез-примас Клаудија Васарија отпутовао је тамо из Мартинсберга а архијепископ др. Ђорђе Часка из Будимпеште. Обојица приказали су се онда Њег. Величанству. Преконизација биће почетком месеца децембра у папинској консисторији у Риму, а онда ће се тек установити дан свечане инсталације.

Питање о именовању кнеза-примаса било је повод једне интерпелације у финансијском одбору угарскога сабора па је том приликом изјавио министар богочасти гроф Чаки, да влада пре 11. (23) октобра није имала овога кандидата. Тек тога дана да се одлучила за врховног абата Васарију па он је — како се види — и збиља именован за кнеза-примаса. Министар је изјавио, да се из тога чина јасно види, да круна самостално подељује црквене части, па да имена својих избраника просто саопштава светој столици знања ради. Но угарска опозиција се неда ни данас укротити; она сасвим одлучно тврди, да је влада хтела да се за кнеза-примаса именује архијепископ јегарски Шамаша, али га није хтео папа, па је влада морала од своје намере одустати и тек онда предложити Васарију. Ми ове гласове — према нашој публицистичкој дужности — просто бележимо, пошто за нас немају никаква актуелнога интереса.

— Већ смо једном приликом јавили да је и међу нашом браћом Румунима у Угарској настао раздор; да су се и они поцепали у радикале и либерале. 12 (24.) о. м. држана је у Сибињу седница њиховог централног одбора у којој је створен закључак да се састави и краљу поднесе споменица о којој се већ давно говорило и у којој би се изнеле све жалбе румунског народа на његов политички и народносни положај у Угарској. Председник одбора Винценс Бабеш био је против тога закључка и хтео је да се прочита једно писмо Александра Мочонија, које говори против тога меморандума. Одбор није хтео на то пристати да се то писмо чита, но дозволио је да Бабеш усмено каже, шта има против тога меморандума Говор Бабеша прекидан је бурним неодобравањем и одбор је закључио против воље свога председника да речену споменицу састави уредник Мурезијану, који је обећао да ће је саставити до 15. (27.) децембра и поднети одбору на расправу. Други дан т. ј. 13. о. м. држао је одбор и опет седницу у којој је — како јављају новине — Бабеш дао очитовање, да се покорава закључцима одборовим и да неће више правити никакве сметње да се састави и преда споменица краљу.

Тако је; наша браћа Румуни још колико су разумнији од нас. Њихов Бабеш мора да се покори вољи народа — а наш Политиу Вучетић хтели би да се српски народ покори вољи њиховој. Него ма како се они напревали — тешко да ће то икада бити. Пре или доцније ће воља народа српског показати пут гг. Политу и Вучетићу — у буџак.

— Ексекутивни одбор евангеличког синода држао је у Будимпешти у уторак своју седницу у којој је установио програм према ком ће да се обави свечано отварање синода 23. новембра (5. децембра) о. г. Најпре ће бити свечана служба божја, коју ће да обави владика Балтик, дочим ће владика Шаркањ да изрече свечано слово. После службе божје изаслаће се депутација да поздрави реформатски синод, који ће се истодобно да конституише. 24. новембра у 10 сахати пре подне биће опет свечана служба божја на успомену синода од год. 1791. Ову службу обавиће владика Шаркањ а свечано слово изречи ће владика Павле Зеленка. После тога састаће се изасланици обојих синода у пленарну седницу у великој дворани жупанијске куће. Председништво преузеће чувар угарске круне барон Никола Вај а посланик Алексија Ђери држаће говор.

— Из Минхена јављају, да се је у понедељак повратио из Берлина тајни саветник Хубер са овлаштењем, да потпише нови трговачки уговор с Италијом. Ове недеље обавиће се још неке редакционе радње, да се парафира уговор и онда ће се посао коначно довршити. Стигао је и легациони саветник Прич, да и он у име немачког државног министарства спољашњих дела потпише тај уговор.

— Из Берлина јављају, да се још незна кад ће се састати немачки државни сабор, то зависи од тога, кад ће се завршити расправе због трговачких уговора, но како је трговачки уговор с Аустро-Угарском већ склопљен а расправе с Италијом су баш довршене, то ће се ових дана установити дан кад ће се састати сабор. Кажу, да ће се сабору, чим се састане, поднети на расправу државни прорачун или бар један део истога. Немци су врло љубопитљиви хоће ли ступити у сабор кнез Бисмарк (који је сада и народни посланик) јер би у том случају могло

када ће тих траљавих српских школа сасвим нестати, а ни на крај памети, да им притекне у помоћ. Државни надзорник и не завирује у њих, а и шта ће — оне су безопасне и немоћне. Ко се брине за барањске школе?! Ваљда они у Сент-Андрији?! Они познају Барању и стање њених школа баш као и Кину. Из протина извештаја? Прота, надзорник школа и његов извештај! Ха, ха! Црква је за проту, а не надзорништво. Ето, видиш, по моме мњењу лека нема . . .

— Има, брате, има. Од ових садањих учитеља морамо ми нешто створити. Предложићемо, да се држе педагошки курзови у Мувачу сваке године по 4—5 недеља. Неспособне тамо. Да видиш, шта ће бити кроз пет, шест година!

— А ко ће уредити тај курз?

— Па они из Сент-Андрије . . . референт.

— А како ће они дознати за ту жељу?

— Па преко новина.

— Е, онда ћеш дуго чекати. Да наш референт чита новине, он би се већ давно захвалио на части . . .

У том се већ нађосмо у селу, где приметисмо неколико чисто одевених момака, који се упутише цркви. Ови нас поздрављаху, ми отпоздрављасмо. Црква је дупком пуна. За певницом сам опазио 5—6 младића, за које ми учитељ рече, да су сви појци. За чудо је, да је у Барањи црквено појање прирасло за душу сваком Барањцу. Осим ових, који су за певницом, пева цео народ, а особито женскиње је лепо слушати. Погледајући на народ, разне су ми се мисли врзле по глави. 350 душа међу 2000 Немаца! Ала би то страшно било, да није ове црквице и овог свештеника! Мени се у том моменту чињаше, да би у том случају ове шачице Срба нестало за две године. Ал ово је та сила, која их овде држи... Уживао сам, посматрајући. Женскиње црномањасто па озбиљно — праве Црногорке. Мушки озбиљни, а на челу им се сјаји неки понос . . . Јутрење се свршило и ми изађосмо.

„Колико деце имате у школи?“ запитам председника.

„Тридесеторо, господине, — ал' и поју!“

Учитељ — бивши манастирски ђак — задржао је сву децу у школи и сигурно је хтео да се покаже, које му збиља служи на част, — и чуло се, како деца красно поју: „Царју небесни“. Нешто ме је вукло у школу, и ја одох. Школа обична, тесна соба, може бити 16□мет. Скамије сасвим по новом систему, ту је и руска рачунаљка; има и природописних слика. Све је то набавио, а за више школа, вредни Србин-Барањац г. Јован Јагић. Нека му је хвала. Само што су и слике и рачунаљка овде неупотребљиве, јер учитељ није упућен, ма да се свега два пута држала учитељска скупштина у Мувачу, како се по истима у школи предаје. Да је учитељ ваљан Србин, да чини све што може, о томе нема сумње. Ово ме је све сневеселило. А када бацих поглед на децу, те приметих ову здраву, румену Српчад, са орловским погледом, која као да говоре: „Хеј, и ми смо ту! Подмладак!... Још неће Српства у Барањи нестати!“ — бејаше ме обузело неко одушевљење. Па кад тако гледате, знате ли што? — Ој, хој!... тек ће учитељ. — И за цело; што он знађаше, знала су и деце. Погледам на распоред часова. Двадесет и два сата у недељи црквено-словенско читање, толико веронаук — других предмета тако рећи и нема. Господине референте, Стево В. Поповићу, где си?! Питам. Деца, као стидећи се, гледаху пред-а-се. Сироте! Јест, ово су сироте, остављене на милост и немилост злом генију народа српског. Тридесет оваких детића остају на веки мрачна ума. Богаташи српски, који остављате на хиљаде иза себе, зар се не би хтели сетити ове сирочади, те оставити који стотинак форината на барањске школе! Народни фонде! Барања нема никакве више школе, а и не треба јој; на сваки се крај Српства нешто троши, а за Барању ништа; не би ли могао притећи у помоћ бар неким општинама са 100 фор., које би чинило годишње 2000 фор., те да им школе кроче у напредак! Добро стојеће српске црквене општине! Зар не би могле по гдекоја узети на своја леђа и по једну барањску школу и припомагати са коликим толиким годишњим прилогом, док ми своје ствари не уредимо!? Шта раде друге народности за најмањи број својих сународника!? А ми!? Онако нам се обим и сужава! . . .

Сутра дан сам из железничког влака погледао на красну Барању. Некадашња њена круна, српски живаљ, чињаше ми се, да тоне, само јој се још вршак види. Али не, не! Нећеш пропасти! Не дамо ми! Нећеш утонути! Имаш ти синова, који ће засукати рукаве, па те извући на површину, и ти ћеш засветлити поново светлошћу круне Штиљановићеве! . . .

Стеване В. Поповићу! Прочитај ово, тако ти Бога, па ради и закажи први педагошки курз за догодишње ферије. Па кад друге године будеш инспицирао твоје школе у Барањи, смешиће ти се брк, јер успеха ће бити, видићеш. Другог лека нема. Напред!*)

Змајевић.

*) Само кад би Стева В. Поповић имао каде, да обилази школе! Има он преча посла, а не да се бави таковим „ситницама“. Кад би се напредак Српства с ове стране равнао по његовом раду, нестало би га сасвим до сад, јер несавеснијег човека нема ваљда ни у Турској од чика-Стеве.

Прим. слагачева.

доћи до жестоких окршаја између њега и државне владе.

— Чини се ипак да се румунски престолонаследник верио са шеснаестгодишњом принцевом Маријом од Единбурга. Из Букурешта јављају, да ће се то вереньe саопштити румунској народној скупштини чим се она састане у једној тачци престонога говора — а венчање да ће се обавити идућега пролећа. Ми би рекли, да жалост румунскога престолонаследника за првом љубом гђцом Хеленом Вакареску није морала бити тако особито велика, кад се он тако брзо утешио и нашао другу вереницу.

— Судећи по вестима, које нам стижу из републике Чиле, рекли би, да нови власници нису ништа бољи од пок. Балмаћеде Чим су засели на своје столице, одмах хоће да се свађају са целим светом. О афери напада на мрнаре северно-американских сједињених држава саопштио је капетан Шлеј, да је становништво у Валпараизу управо грдно злостављало мрнаре ратнога брода „Балтиморе". Пошто су неки од ових били чак и уапшени, били су у тамници у тајности преслушани. Молбу да се дозволи једном часнику брода „Балтиморе", да присуствује томе преслушању, одбиле су чиленске власти. „Њу-Јорк Хералд" јавља из Вашингтона, да је један члан владе изјавио, да извешће Шлејово ситуацију врло погоршава Влада сједињених држава ће за сад мировати, да остави чиленској влади времена за одговор — но она је спремна да у тој ствари поступа умерено али до потребе и с највећом енергијом.

Па и тај случај Чиленцима није био доста. Они су у недељу на путу између Валпараиза и Сантијага напали и злоставили два часника немачке мрнарице и то за то, што је за време буне немачки ратни брод „Лајпциг" примио неке бегунце. Адмирал Валоа потужио се због тога чина код надлежне власти а ова је обећала, да ће све употребити, да се овакви напади више не догађају.

Из српског новинарства.

„Србобран" донео је у бр. 55. ово завршно извешће о боравку Срба из Сријема на јубиларној изложби у Загребу:

„Као што напоменусмо у прошлом броју, сад настаје оно „најкрасније".

Било је то у сриједу око 7 часова, последњег дана изложбеног, кад почесмо да се скупљамо на изложбеном простору, како раније би уречено. Док су се браћа Срби Сријемци и Загрепчани сакупљали на заказани састанак, сједили су на страни неколико угледних ратара и сасма мирно читали „Србобран". Кад ал на једном се сјатише око њих неколико ђака Хрвата, отргоше једноме ратару „Србобран" из руку и поцјепаше га, довикујући: „Показаћемо ми вама, како ћете читати „Србобран!"" Из тога се изроди читава гужва, да је и полиција морала да посредује. Али било би и држ' и не дај, те не би прошло без крупнијег окршаја, да није један члан уредн. „Србобрана" посредовао и умиривао увријеђене и раздражене госте.

Док се ово догађало, неки тобож озбиљнији људи из уредништва Старчевићеве „Hrvatske", посматраху све ово са стране, али прилично незадовољни, што тај барут не могаде да им упали.

Огорчени тим негостољубивим поступком напујдане омладине старчевићанске, сви Срби из Сријема и овд. српска омладина оставише изложбу и одоше у гостионицу код „Јагњета", да се на миру проведу у своме братском кругу. Међу тим, било је заостало на изложбеном простору неколико Срба ђака. Али, мало за тим, њих је хрватска омладина, са извјесним старчевићанским првацима па челу, просто истјерала са изложбе.

Дотле је код „Јагњета" Србадија већ била смјештена. Дуж читаве гостионице с краја на крај, бејаху састављени столови. Около стотине одабраних Србаља, сто људи у потпуном смислу, све бољи од бољега, бејаху заузели мјеста раме уз раме. За једним столом у закутку сјеђаху неколико младих људи, које нико није ни примјетио, док се касније нијесу сами истакли, да су пророкови питомци и идолопоклоници. Веселе отпоче живо и врло срдачно. Али пређашње огорчење још не бијаше добило задовољења. Честити ратар, Стева Гавриловић Зука из Платичева, сав уздрктан устаде, наздрави власнику „Србобрана" и у кратко рече:

„Читао сам редовно, што је „Србобран" писао о браћи Хрватима, али — истину ти кажем — много шта нијесам вјеровао, јер ми је било невјероватно. Али ето дођосмо и само за овај један дан искусисмо, да је све онако, како је писано, и ни за длаку боље. За то, „Србобране", и на даље брани Српство од напасти, а ево нас. Увјерен буди, да ћемо ми тек од сад удвојеном снагом помагати рад „Србобранов", који брани оно, што је само српско, а не отима ништа туђе".

Овим ријечима одазва се власник „Србобрана" и врло помирљивим тоном рече, да је „Србобран" само вјерно бележио оно, што су нам браћа Хрвати чинили и одбијао нападаје њихове. И ми смо тврдо увјерени, да ће браћа Хрвати кад тад доћи до увјерења, да су те неправде најштетније за њих саме, а корисне само неком трећем. Али, дај Боже, да то не буде — касно.

На ову ријеч на једном наста комешање за столом оне неколицине непознатих младића. Један од њих изракну се са дна трбуха и пљуну из све снаге, да је одјекнула сва дворана. Сви гости као један човјек поскакаше од столова. Опоменуше их, да то није лијепо, да је то ружно, и да њих неколицина немају права, да узнемирују и вријеђају стотину људи, који њих ни чим не узнемирују. Али једном од њих бијаше баш наспјело, да буде узнемирен. Хоћаше јунак по што по то да искуси, како се излијеће кроз прозор, те се распилави на сред дворане и поче да изазива најпркоснијим начином. На изрични његов захтјев: „Ако вам се не допада, покушајте, да ме избаците на поље" — полећеше неколицина младих Србаља, да му учине по вољи. За тили час хоћаше бити, да свеколици излете које кроз прозор, које кроз врата. Али власник „Србобрана" дође међу њих, те умири изазване, а укори изазиваче. А што су изазивачи тако јевтино прошли, и што је ред одмах повраћен, има се захвалити једино трјезвеној разборитости честите Србадије сријемске, која је очувала достојанство своје и достојанство читавог овога угледног збора, те није нашла за вриједно да погани руке на неколицини лакомислених букача. А само тако се и могло очувати то достојанство, јер Србину је и стидно и грјешно, да се бори против јадне немоћи. Овај урођени мушки понос српски сам по себи је безусловно захтјевао, да се та лудост и негостољубље с презирањем одбије.

Наглашујемо, да су се међу изазивачима најжешће истицала два млада римокатоличка свештеника.

За то вријеме једноме од изазивача мало бијаше, што је узнемирио стотину људи, већ отрча да узнемири и полицију. И заиста, на скоро дођоше два полицаја и сједоше за њихов сто, а касније дође и сам градски капетан, г. Зорац.

Међу тим, расположење је повраћено и веселе теоцијаше у најљепшем јеку. И баш кад је полиција заузела мјесто као миран посматралац, један члан уредништва „Србобрановог" говораше од прилике ово:

Сав онај голем простор, на коме живи 8 милиона Србаља, јунака, људи, широм је засијан споменицама славе српске и творне снаге народа српског. Споменици ови светиње су Србинове, које га сачуваше од смрти у мрачној ноћи и које му разједоше окове насилничке и повратише га слободи. Али цивилизација на истек XIX. вијека изопачила се на узнак и пала на тјеме. Данас се на јагму отима све, што је српско, што је Србина одржало жива у дугој ноћи од 500 година, и тврдоглаво се тврди, да то није српско! Творевине и светиње српске чувале су Србина вијековима, а сад је ред, да народ српски будно чува светиње своје. А последњи преставник старе славе српске, који нам је оставио у аманет светиње ове, светитељ српски Цар Лазо у питомој Гори Фрушкој, може бити задовољан, што има тако будне чуваре и бранитеље Српства, као што је јуначка Србадија у српском Сријему.

У каснијем другом своме говору говорник је с пријекором напоменуо, како српски народ, запостављањем женскиња, сам себи осијеца једну руку помоћницу у борби за народносно одржање, што је врло убитачно у овим данима, кад се други народи отимају и бране и рукама и ногама, а не само једном руком. Истиче класичне (узорите) примјере српских жена, матера и ћери из повјеснице и обраћа пажњу на правилније и што српскије образовање наших женскиња, те да нам изгину отровнице које трују свој пород и мужеве своје, а да нам се рађају мајке Јевросиме и ћери Анђелије делије-дјевојке. Ни једна кап српске крви не смије данас да изгине узалуд, а најмање се смије дозволити, да је у бесцење расипљу отровнице, тровањем својих мужева и свога пороа. Најзад свршује са укором мушког немара за образовање жена и здрави Српкињама са жељом, да се покажу достојне својих узоритих преставница из повјеснице српске.

Осим тога било је још пуно говора и здравица, што је све пропраћено великим одушевљењем и пјесмом српском. Расположење је било необично и овоме правом српском весељу не би било краја, да некима није ваљало да одпутују јутрењим влаком. С тога се цијело друштво у најбољем реду и задовољству кренуло опет на изложбу, да ондје проведе један дио времена до поласка, јер се мислило, да ће изложба бити отворена бар до 2 часа по поноћи.

И — ту је врхунац онога „најкраснијег".

Браћа Хрвати — Бог би га знао рашта и каквим поводом — бејаху уобразили, да смо ми дошли, да затворимо изложбу, те да им тако преотмемо — вратарску славу. Тобож, ми ко велимо: Хрвати су је отворили, а ми ћемо да је затворимо. Они су упапред били извјештени о нашем доласку на изложбени простор. И чим се ми појависмо код уласка већ бјеше према нама заошијала велика гужва пророкових младенаца, пјевајући: „Удри удри ин дер штат Славосрбом штрик за врат". Но кад нам дођоше на домак, пјесма умуче и наста нека вавилонска галама. Сви се постројише у параду и заузеше фронт према нама. Стоје они, стојимо ми па само гледамо, шта се чини од дјечице. Ми и не помишљасмо, да им што сметамо, док нас градски капетан г. Зорац не замоли, да изађемо у исти мах, ми на једну, а они на другу капију, рекавши: „Ја видим, господо, да сте ви озбиљни, свијесни и угледни људи, па се не ћете упуштати са дјечурлијом, која не може да схвати замашај својих ријечи и чина". А те ријечи најбоље карактеришу угледност наше дружине.

Дакле, младенци бијаху пошли на излазак, али кад видјеше, да ми остајемо последњи, не дадоше да им отмемо вратарску славу, те да пуца брука, да су Срби закључили изложбу у Загребу. У томе је било све. Међу њима се продужавала граја, подвикивања изазивачка и млатарање штаповима. Ми смо мирно чекали да они изађу па ћемо и ми за њима, јер они бијаху много ближе изласку, баш на самој капији. Али братија почела грдити и викати, да неће никако да изађу прије нас, а ми опет не бијасмо вољни да угађамо ћефовима напујдане дерлади. У томе дође међу нас члан изложбеног одбора, г. гроф Кулмер, те нас врло уљудно замоли, да се изволимо покорити дјечијем ћефу. На то му један из наше дружине рече: „Имајте разумјети поштовани г. грофе, да су ово гости и синови онога краја српског, који својим жуљевима плаћа читавих пет шестина од укупног аутономног прорачуна краљевина Хрватске и Славоније Па не заборавите, да је ово онај љути и несавитљиви српски сој, који никоме на свијету не дозвољава да му вријеђа његова осјећања и да га погрђује. За то, ако вам је толико стало до реда, г. грофе, изволте ви напред, а они за вама, а ми ћемо за њима — па свак својим путем". Но кад младенцима не помогоше сва савјетовања г. грофа Кулмера и г. Зорца, ми престадосмо на предлог г. Зорца да изађемо на другу капију. Запјевасмо „Весела је Србадија" и „Онамо 'намо" и пођосмо другом изласку а док смо ми стигли до изласка, они већ бијаху изашли. Одатле се Србадија упутила даље и разишла се по становима, пјевајући непрестано најодабраније родољубиве пјесме српске

И тако се збиља догоди, да Срби закључише јубиларну изложбу у Загребу.

Сутра дан, у четвртак око 10 часова прије подне Срби Сријемци сви се искупише на жељезничкој станици, те пјевајући „Радо иде Србин у војнике" и „Заставе се српске вију", праћени загребачком Србадијом, уђоше у вагоне. Кад је воз кренуо, захори се из свију вагона: „Здраво нам остајте браћо! Живјело Српство!"

* * *

Заиста вриједно је било видјети и проучити ову јуначку дружину људи — Србаља. Онај трезвени разбор, она присебност, уљудност и природна интелигенција Србина сељака потпуно заслужује, да пред њом скину капу многа учена господа загребачка. Она једрина мисли, они бирани изрази, она чистота и љепота језика и књижевни начин говора простог Србина ратара, заслужује, да их свак чује и да им се диви. Да су хрватски новинари видјели све ово, заиста би се постидјели и себе и свога пера.

Али за то је ова Србадија, за то су ови честити људи видјели и познали своју браћу Хрвате. А ми тој Србадији на растанку имамо да речемо само:

Да сте нам здраво, будни чувари светих аманета честитога Цара Лазе! Живјело Српство!"

ДОПИСИ.

Нови Сад, 24. октобра. (Нешто о нашим приликама). Пошто не знамо, кога се ова ствар тиче, — јер да знамо, ми би се лично на дотичног господина обратили и лепо га на своју дужност упозорили, кад ју он сам не зна, — овако дакле покушавамо, да бар на овај начин опоменемо оне, којих се ово тиче. Има томе већ 2—3 недеље, како се испред кућа почевши од г. Д Ђурчића па до г. Ј. Чавића вадио ситни камен око дрвећа засађених тамо, те на место овога метао четвртасти камен. Но поред сваког дрвета остао је онај ситни извађени камен на гомили све до данас Ми сад дакле питамо, кога се ово тиче? Да ли г. варошког инцинира или паше славне полиције или ваљда г. варошког економа? Овај последњи је већ једном приликом био упозорен на ово и замољен, — да заповеди, да се дотично камење склони, но то није учинио. — По овоме се најбоље може судити какав неред влада у нашој вароши, кад на сред пијаце леже гомиле камења месецима, какав неред мора бити онда у салајци или по другим сокацима, који на страни леже? Ми до душе имамо сада и конштаблере, који на сваку маленкост пазе, кад н. пр. неко за часак стане где с коли, да купи пар папуча, чизама, улар и т. д. па ако се случајно само за часак одмакао од кола, одма се тера у полицију и ту се наравно одреди таки нека казна и т. д. Али оне гомиле камења, које већ три недеље тамо стоје, или кад каква собарица истреса над главама публике којекакве крпе од прашине, то господа конштаблери наравно не виде, та ту нема „штрофа!" — За то молимо господу којих се ово тиче, па био то г. вар. инцинир, или конштаблери или варошки економ, да то камење са речених гомила разнети даду, па било ма и на „земљану ћуприју", где би се и онако већ калдрмисање отпочети могло, јер је крајње време за то!

Неколико грађана.

Вуковар. (Оставио младу при поласку на венчање). У „Народним Новинама" у једном од последњих бројева донешен је допис из Митровице под горњим насловом. Пошто је исти у опреци са истином, накан сам као очевидац тога догађаја, а у хатар истине изнети на јавност тај цео занимљиви догађај.

Кренуше кићени сватови из Вуковара у најбољем реду кроз китњасти Срем, дођоше до Митровице, где нас срећа послужи, да чак и кроз лепи славолук, приређен у славу дочека његове светости прођемо. Сватови дођоше пуни сватовског миља и веселља у девојачки стан са пратњом српског свирца Милића, прикаже младожења кићене сватове својој вереници, и сви заузеше места, а младожења с младом као голуб и голубица разговараше. Ох да лепа пара од младенаца! Ох да лепа живота, ала се воле, то је благослов Божији, повикнуше сватови. После тога кренусмо па вечеру у гостионицу из разлога што она нема својих родитеља. Целе вечери опазило се на девојци неко незадовољство, на које је младожења више пута запитиваше шта јој је — а био је одговор — ништа.

Међу тим имађаше младожења нешто посла са кумом, те пошље своју сестру да се њом разговара или шеће; а када јој приступи сестра, одгурну је несуђена снајка и рече са најосорљивијим речима, ја с вама не идем, на што се сирота сестра сва душевно узнемири. После вечере кренусмо сви сватови да отпратимо младу до њеног стана, младожења напред испод руке са својом красном заручницом а остали сватови редом. Идући путем створи се повод овом догађају. Млада поче младожењи: Јеси л' чуо, ја од тебе изрично захтевам, да ми твоји родитељи у кућу не долазе, како они тако и твоја сестра, ја их не трпим; на што младожења пун јуначног карактера поче њу упућивати на добро, и да он њој за љубав неће своје родитеље никада заборавити — али бадава, остаје она при своме и тако одлучно, да је младожења у својој потресености потоком сузе пролио. У вече саопшти младожења то двојици-тројици од својих сватова и чекаше сутра венчани дан. Освануо је — оде младожења још рано јутром да покуша код своје заручнице да повуче свој неумесни захтев — али она остаје при своме. Сада тешке мисли разбијаше младожењу, душевна његова борба разне је комбинације стварала; најпосле на једно се смисли. Кренусмо у име Божије по младу, да идемо на венчање, сели смо у младином стану док се прстен обави. Та лепо је Боже мој погледати оваку лепу киту сватова Срба Вуковараца, сви у најбољој гали обучени, младожења као из кутије а тако и млада, лепи обоје — поче прстеновање. Попа чита своје, стоји лепи пар — али чудо од једаред се младожењи смучи, стропошта се на столицу и међу тим рече: станите попо! на које му попо: Вама је зло, — а млада виче, брже сирћета и воду, а младожења опет: станите попо! Попа сирома у неприлици запита: зашто? а младожења рече: Ја не идем на венчање из разлога тога што ми је моја заручница ово па ово казала, те стане ређати горње речи, а млада поче наводе побијати а младожења јој рече — лажеш. — У том скочи рођака младе па рече: та за Бога она Вам носи 14.000 фор. па тако чините; ни то младожењу не охрабри него рече: поклањам Вама — јер нема ни у чем благослова Божијег где се родитељи не поштују.

На то склопи млада руке пред младожењом, молећи га да то не чини, да ће она увек његове родитеље љубити, клекнути на колена и молити их за опроштење, и да ће их слушати (а у том чу се глас с поља од једног Митровчана, ако будеш ко своје родитеље поштовала, тешко њима), а младожења рече: касно је.

Повиче младожења, куме! ако си ми пријатељ напред самном — Милићу свирај другог сватовца, кум крену сватове и у најлепшем реду крепусмо у гостионицу на ручак. Пролазећи кроз Митровицу певајући дочекиваше Митровчани са махањем шешира и вичући: живио младожења. Ручак је био одвише бујан где су многе здравице пале како од стране Вуковараца тако и од Митровчана све узносећи чврсти карактер младожењин.

Од стране младине чињени су већ покушаји, шиљањем својих пријатеља да се измира учини где је и сама млада у Вуковар долазила, но све је бадава. Чврсти карактер не попушта.

Лепа наука многим девојкама.

Један сват.

Вести из места и са стране.

Због Митрова-дана изићи ће идући број нашег листа у уторак.

Наредба саборског одбора у предмету прикупљања остатака саборских трошкова, издана 17. (29.) септембра а проглашена у „Српском Сиону" од 14. о. м., гласи овако:

„У смислу одлуке саборског одбора овог од данашњега дана а под горњим бројем — пошто је саборски одбор посао око установљења предлога у обзиру органичне уредбе за уређење народно-црквене автономије по готову свршио — сазваће се на скоро саборски одбор 15-орице, а најдаље до пролећа и православни српски народно-црквени сабор.

Пошто се пак дневнице и други трошкови не само будућега сабора, него и горе поменутог одбора 15-орице из своте „саборских трошкова" имају подмирити; пошто је даље према одлуци саборског одбора од 19. јуна (1. јула) 1890. бр. С. О. 900/382,

од распорезаних 24.000 фор. на рачун саборских трошкова врло мало уплаћено, и пошто је и то мало уплате па изравнање предујма за сабор од год. 1890. употребљено, те према том ни за подмирење трошкова будућега одбора 15-орице ни за подмирење трошкова будућега сабора средстава нема — то се са свега тога позива славни (натпис) да подручне своје црквене општине најодлучније упути и свим законитим оруђем настоји, да прописане своте за саборски трошак неодложно уплате.“

Босански павиљон, који је био подигнут на загребачкој изложби, поклонила је земаљска влада у Сарајеву вароши Загребу за употребу у једној од варошких јавних башта. То је заиста врло лепо од босанске владе!

Изложба српских производа у Москви, приредиће се по одобрењу руске владе на пролеће у исто доба, кад ће се изложба руских производа приредити у Београду.

Изгорела ложионица. Из Смедерева нам јављају да је тамо 16. о. м. изгорела стаја за ложење локомотиве — депо. Ватра се појавила око подне и за 1 сат сва је зграда изгорела. Мисли се, да је ватра произашла усљед варница из локомотиве, јер је зграда од слабог материјала. Штета износи до 5000 динара. Пожар је могао и јачег обима узети, али је заузимањем железничког особља и градске команде локализован само на једну зграду.

„Вел. бечкеречка добротворна задруга Српкиња“ приређује на дан св. Димитрије 26. октобра „Вечерњу забаву са игранком“ у просторијама гостионе „код круне“, чист приход опредељен је „фонду срп. дечијег забавишта“.

Ужасни земљотрес био је ту недавно у Јапану. У покрајини Нагоја разорено је 18.000 кућа и убијено је 2000 особа. У вароши Гифу разорено је 5000 кућа и убијено је 5000 људи. Вароши Осаки, Кано и Казаматсу, које су имале по 50.000 становника, до темеља су уништене и тамошња железница је са свим разорена.

Кратке вести. У Крагујевцу су одржали књижари из целе Србије свој скуп 13. и 14. октобра; на скупу је било књижара из 14 места. — Приликом избора у Истри (у Копру) биле су све крчме око изборног места затворене, а избор сам обављен је напољу иза вароши — Штампарски слагачи у Берлину не могу да се погоде са газдама, те су многи напустили рад. — Руска влада хоће да утврди границу у Азији према Кини. — У Будјејовицама изгорела је фабрика Хартмутова. И ако су дошле у помоћ три ватрогасне дружине и војска није се дало ништа спасти Штета је огромна.

БРЗОЈАВИ „ЗАСТАВИ“.

(Стигли 24. октобра у 5 сахата после подне.)

Хаг. Влада је поднела комори пројект о зајму од 45 милиона.

Лисабон. Бразилијански сабор хтео је да одузме председнику републике право „veta“, по другим вестима због сукоба између сабора и министарства распуштен је сабор.

Лондон. Бразилијански посланик добио је брзојав, да у Бразилији и после распуста сабора није нарушен мир.

Ватерфорт. Приликом посете Dillon-ове дошло је до сукоба између парнелиста и антипарнелиста. 150 особа рањено.

Валпаре. Пронађена је завера против ђенерала Канто-а заповедника конгреских трупа.

Трговина.

Нови Сад, 24. октобра. Време је облачно и изгледа на кишу, хладноћа је осетно попустила. Рад на нашој житарској пијаци јако је назадовао, и довоз је врло слаб. Цене се врло мало изменуле. — Са горњих пијаца истина долазе повољније вести а исто тако и наши паромлини без прекида раде, те не знамо за узрок свој успавалости нашег промета. — Цене можемо данас овако забележити: Пшеница 10 ф. 50 н. Кукуруз 4 фор. 90 н. Јечам 5 ф. 40 н. Зоб 5 ф. 60 н. — Све од 100 клгр.

Цена брашну остала је стара и као што је разашиљање сваким даном веће, то је изглед да ће овај продукат још и поскупити, данас бележимо овако:

0.	1.	2.	3.	4.
ф. 17.—	ф. 16.80	ф. 16.60	ф. 16.20	ф. 15.80

5.	6.	7.	8.
ф. 15.10	ф. 14.80	ф. 13.20	ф 10.20

Све од 100 килограма.

На осталим пијацама промет је слаб, а цене су остале по старом. Продавало се:

Теоци 15—25 ф. по ком.
Јагњци 8—12 по пару.
Свињи дебели 36—38 ф.
Свињи млади 34—36 фор.
Маст 54 фор.
Сланина 54 фор.
Све од 100 килограма.

*

Беч, 22. октобра. (Оригиналан извештај са централног вашара на св. Марксу од фирме Т. Баић и Г. Остоић.) За данашњи вашар пријављено је 7.384 ком свиња, а дотерано је 1441 ком. назимади и 5597 ком. дебелих свиња, укупно је дакле било на вашару 70 38 ком. — Поред свег тога што је дотеривање у већој мери било, ипак су цене остале непромењене. — Продавало се:

Прима роба 40½—41—41½ н.
Средња роба 37—40 н.
Лагана роба 30—36 н.
Назимад 33—38 н.
Галичка раса 28—36 н.

Ово су цене по 1 кгр., живо мерено изузимајући ферцерунгсштајер

Примедба: Горе наведена фирма напомиње, будући се при транспортима много пута штета догађа, то они све транспорте на њих атресоване осигуравају.

*

Будимпешта, 24. октобра. Пшеница је данас добро нуђена, воља пак за куповањем била је ограничена а тенденција млитава, продано је 25.000 м. ц. са ценом од 5 н. нижом. У осталом зрну слабо се показује напретка, осим зоби која је са 5 нов. скочила. — Продавало се: Пшеница потиска, бачка и банатска по 11 фор. 25—32½ новч. Све на три месеца. — Закључивано је купова али врло мало јер цене не одговарају, међутим поболшава се ипак: Пшеница за пролеће 11 ф. 15—17 н. Кукуруз за мај-јуни 1892. 6 ф. 09—10 н. Зоб за пролеће 6 ф. 57—60 н. Репица за август-септембар 1892. 14 ф. 20—30 новч.

*

Течај златног и сребрног новца на пешт. берзи
од 24. октобра.

Дукати — — — — — — — —	5·58
Наполеондори — — — — — —	9·34
Немачка марка — — — — — —	57.80
Лондон — — — — — — — —	117.60

ОГЛАСИ.

ОГЛАС.

Част ми је јавити поштованој публици да сам

У АДИ

у својој кући отворио своју

АДВОКАТСКУ ПИСАРНИЦУ.

Др. МОМИР ПАВЛОВИЋ
адвокат.

533 3-3

АДВОКАТСКА КАНЦЕЛАРИЈА
ДРА МИЛАНА А. ЋИРИЋА
У НОВОМ САДУ
налази се од 1. новембра по новом календару
У ДУНАВСКОЈ УЛИЦИ БР. 19.
код „златног пауна.“

540 3-3

ИНЈЕКЦИЈА И ПИЛУЛЕ
ДР. МИЛЕРА
ГЛАВНОГ ШТАБНОГ ЛЕКАРА 524

зготовљене по лечничком пропису и од лекара препоручене као ванредно сретство против сваке Gonorrhoe (Катара, тока). Шта више помаже и код застарелих болести. **Успех се показује за неколико дана.** Цена је за болести у зачетку бр. I. 1 ф. 60 нов. са лечничким упутством за употребу. Бр. II. за застареле и кроничне болести 2 ф. 50 н.; а поштом 25 нов. више. Добија се само у главном стоваришту, где се производи: **St. Georgs Apotheke, Wien, V. Wimmergasse Nr. 33.** — камо се и све писмене поруке упућују. 3-10

КЊИЖЕВНЕ ВЕСТИ.

ВАНРЕДНО ЈЕФТИНЕ ЦЕНЕ

НАЈВЕЋА СРПСКА КЊИЖАРА И НОВА ШТАМПАРИЈА

БРАЋЕ М. ПОПОВИЋА

У НОВОМЕ САДУ „КОД СВЕТОГА САВЕ“

препоручује разне **забавне** и **научне књиге, музикалије, свете иконе** на платну и на папиру, **црквених утвари, историјских и разних светских слика и фотографија** као и **разних тискарија.**

Нашим дугогодишњим књижарским радом доспесмо у такав пријатан положај, да смо у стању поштованој читалачкој публици српској дати прилике, да може себи

ЈЕФТИНО КЊИГА НАБАВИТИ

те сада и стављамо ове **НОВЕ ДО САДА НЕЧУВЕНЕ И НЕВИЂЕНЕ** једном речи ванредно **повољне услове,** на име:

КО КУПИ У НАШЕМ КАТАЛОГУ ОЗНАЧЕНИХ РАЗНИХ КЊИГА

КОЈИХ ИМА НА 1300 ДЕЛА

добија на 2 фор. 20 проц.	добија на 4 фор. 25 проц.	добија на 8 фр. 33⅓ проц.
добија на 3 фор. 20 проц	добија на 6 фор. 30 проц.	добија на 10 фр 40 процен.

толико дакле процената приде у књигама нашег издања по сопственом избору **или без процената (приде)** дајемо од сад још и ову пробитачност сваком купцу код наших и прекупљених књига **ИСТЕ КЊИГЕ ДАЈЕМО У ЛЕПОМ ПОВЕЗУ** не рачунајући повез

јер је тај повез у место премије (уздарје)

а код већих порука **КОЈЕ СУ ПРЕКО 10 ФОРИНТИ** дајемо од сада ову

— ВАНРЕДНУ НОВУ ПРОБИТАЧНОСТ —

а та је 50 процената.

АЛ САМО ЗА ГОТОВ НОВАЦ.

Како код књига исто тако и код осталих у нашем каталогу означених ствари **цене су сада далеко јефтиније** него ли што то до данас беше. Примера ради нека је следеће наведено:

ИЗДАЊЕ НАШИХ СВЕТИХ **ИКОНА** НА ПЛАТНУ у величини 21/26“ у златном раму **пређе 12 фор. а сада само 7 форинти.** За тим:

Дивот-издање нашег „ЗБОРНИКА МОЛИТАВА“ за православне Српкиње украшен са врло вештачким челикорезним сликама: У повезу кожном са златорезом од **2 фор.** до **2 фор. 50 новч.** — **У повезу сомотском у разним бојама** као: **црвеном, љубичастом и црном** од **4 фор** до **5 фор 50 нов.** — У финијем сомоту са посребреним крстом и оквиром од **5 фор. 50 нов** до **7 фор 50 нов.** — У корицама имитиране слонове кости са крстом од **3 фор. 50 нов.** до **5 фор 50 нов** Даље:

„**ПЕВАНИЈА**“ целокупна књижевна радња нашег великана-песника Змај-Јована Јовановића. Овом највећем и најугледнијем делу у нас Срба такођер цену спустисмо; ово дело издадосмо у двојаком издању и то: **у лепим платненим корицама пређе 5 ф. А САДА 3 ФОР, у најфинијем и са златним шарама украшеним корицама и златорезом пређе 9 фор. А САДА 6 ФОР.**

Тако исто нека је пречастном свештенству, славним црквеним општинама, школским одборима и т. д. најтоплије препоручена наша

ПРВА СРПСКА ТВОРНИЦА СВИЈУ ЦРКВЕНИХ УТВАРИ

у којој имамо увек у обилатом избору: **готових одежда, црквених барјака, великих барјака (литија), школских барјака, ђачких стихара, налоња, плаштаница, кадионица, рипида, чирака, крстова, путира, кандила** и свију осталих у ову струку спадајућих ствари. Све ове горе поменуте ствари **устројене су по строго православном типу.** 2- 523

Наш најновији каталог шаљемо на захтевање сваком бесплатно.

СТОВАРИШТЕ

ПАНТЕ СПАИЋА СИНА

У ШИТРОВИЦИ

ПРЕПОРУЧУЈЕ ЗА ЗИМСКУ СЕЗОНУ:

Штофова вунени за женске хаљине у финим квалитетама, модерне боје, са свилом вежених.
Дамен-фланела за зимске елегантне костиме, де вирнаних у равним бојама.
Порхета у постојаним бојама нове мустре за кућне женске потребе. Бела шнира и пик порхета.
Молдона вунена, изврсне каквоће у свима бојама.
Столних чаршава и салвета, бели, дамаст, и у бојама све величине.
Гарнитура креветских, од рипса и гобелина нови десени.
Завеса за прозоре, нецованих, белих и крем, од јуте у равним бојама.
Кишобрана најбоље врсте са аутоматом у свили, клоту и атласу.
Платна кончана, кревза и румбургера, шифона илета; српски усвивана и сади платна.
Шешира женски, за госпође, од филца, сомота и свилена блиша, нови фасони, укусни модели.
Капе женске (**Mützen**) за децу и госпође, са новим ауфпуцом, разни фазони.
Свиле у свима бојама и квалитетима за женске хаљине.
Јоргана, сатинских, кашмир и свилених у свима бојама.
Марама зимских, од тешке чоје и вунице, у свима величинама.
Трико-рекли женске, у свима новим бојама и финим квалитетима.
Штофова за мушка одела, врло велики избор, шевијота и лодна штајерског, камгарна француског, за елегантне израде, кочмена и трикоа за горње хаљине, еластика и мандарина за фине зимске капуте.
Первијена и доскина, најфинијег за салонска одела.
Путни бунди (**Reisepelze**) са шопном и ердељским црним кожама постављених од доброг тифла за ношњу дуготрајне.
Зимска одела готова за децу и дечаке у добрим израдама.
Одеће готове за господу, од зимски шевиота, камгарна. и разних бринских штофова у свима величинама.
Капута зимски, дугачки и кратки, од финога еластика и мандарина, чупави од монтењака најновије фасоне.
Ловачки капута од штајерског лодна са штофом и кожом постављених.
Микадо капута постава и огрлица од кожице опусуна, изванредно топли, врло угодна ношња.
Менчикова за господу и дечаке од лодна и енглеска шевиота, за кишу и путовања.
Капа мушки од фина перијанера и астрахан-кожица, од плиша, кримера и штофа, са кожицама и свилом постављених.
Капе кожне јагњеће црне, ердељске натуралне.
Женски зимски мантила велики избор, за госпође у најмодернијим фасонама, од свилена плиша, солејла и камгарна.
Огртача женски (**Regenmäntel**) са штуартрагном и новим рукавима, са поваментријом богато извежених, најновији фасони у свима бојама.
Жакета за госпође и девојчице, од фина зимска солел камгарна, у разним бојама.
Бундица женских, постављених са кожицама, од чоје, сомота, атласа, броката бизном и канином перважених.
Променад-мантлова (**Raad-Mäntel**) од црна и драп, енглеска шевиота.
Муфова и женски огрлица, за госпође и девојчице, од скалскина, бибера, бизама, канина црна и бела, у разним квалитетима.
Кошуља мушких белих и шарених у свима квалитетима.

Наручбине за мушка одела израђујем у сопственој кројачкој радионици по најелегантнијим фасонима бечке моде, на опште задовољство мојих муштерија, брзо и солидно.

ЦЕНЕ ВРЛО УМЕРЕНЕ.

484 5—18

Српска штампарија дра Светозара Милетића у Новом Саду.